

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1936 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående åstadkommande av obligatorisk olycksfallsförsäkring för hela folket inom viss åldersgräns.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 349, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Osberg* föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utreda möjligheten till ändring av nu gällande lag om försäkring för olycksfall i arbete i syfte att åstadkomma obligatorisk olycksfallsförsäkring för hela folket inom viss åldersgräns, med beaktande av de synpunkter, som blivit anförda i motionen, samt för riksdagen framlägga de förslag, som av utredningen kunde föranledas.

Beträffande de skäl, som motionären anført till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete omfattar i stort sett alla lönearbetare. Lagen har sålunda avseende å envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Där Konungen i fråga om anstalt för yrkesutbildning eller avdelning av sådan anstalt så förordnar, skall den som åtnjuter undervisning vid sådan anstalt eller avdelning anses såsom arbetare, ändock att han ej användes till arbete för annans räkning (2 § första stycket).

Såsom arbetare i lagens bemärkelse anses emellertid ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestämmes, ej heller den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare, ej heller, där arbetet utföres för allenast en arbetsgivares räkning, dennes make och hemmavarande barn eller adoptivbarn och föräldrar eller adoptivföräldrar i förhållande till honom. Utföres arbetet för makars gemensamma räkning, anses de i förevarande hänseende såsom allenast en arbetsgivare (2 § andra stycket).

Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten; dock kan, där för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare äro arbetsgivare och för vars förbindelser delägarna svara med obegränsad personlig ansvarighet, försäkringen av delägarnas arbetare i stället under vissa villkor äga rum i detta bolag (4 §).

Arbetsgivare är berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra dels annan arbetare än i lagen avses för olycksfall i arbete, dels ock i anstalten försäkrad arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring kan ock av ömsesidigt bolag meddelas för delägares arbetare. Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i lagen stadgas må ej avslutas av

riksförsäkringsanstalten eller ömsesidigt bolag. Riksförsäkringsanstalten äger dock enligt särskilda bestämmelser sluta avtal om livränta åt barn utom äktenskap och om livförsäkring i samband med egnahemslån samt meddela olycksfallsförsäkring för fiskare, ävensom, enligt Konungens bestämmande, övertaga utgivande av livränta, som på grund av olycksfall skall utgivas av annan än anstalten (35 §).

En särskild för fiskare avsedd frivillig försäkring mot skada till följd av olycksfall i arbete finnes anordnad enligt en förordning den 11 juni 1918.

Kostnaden för försäkringen bestrides, med bidrag av statsmedel till omkostnaderna, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren. Avgift för försäkring skall av försäkringsinrättningen bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrivs, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för betäckande av den risk, som försäkringen avser, med tillägg i fråga om enskilda försäkringsbolag av ett belopp, motsvarande omkostnaderna för försäkringen (15 §). Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall för varje försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften. Enskilt försäkringsbolag, som bedriver i förevarande lag avsedd försäkring, är även skyldigt att till statsverket erlägga bidrag till bestridande av berörda omkostnader. Detta bidrag skall utgå med ett belopp, motsvarande tre procent av försäkringsavgifternas summa. Övriga omkostnader för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet bestridas av statsmedel (16 §).

I motionen har framhållits att man — såsom fallet är beträffande pensionsförsäkringen — kunde tänka sig erläggande av en viss grundavgift för varje individ, som obligatoriskt skulle vara försäkrad enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Med anledning härav får utskottet redogöra för vissa stadganden i lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering, som träder i kraft den 1 januari 1937.

Envar svensk medborgare skall, med i lagen angivna undantag, erlägga pensionsavgifter samt på grund av dem och med bidrag av allmänna medel erhålla folkpension. Rätt till folkpension inträder vid varaktig oförmåga till arbete och senast vid fyllda sextiosju år, även om varaktig arbetsoförmåga då ännu icke är för handen. Pensionsavgift erlägges ej av någon för år före det, under vilket han fyller aderton år, eller efter det, under vilket han fyllt sextiofem år, eller för år, för vilket han icke är i riket mantalsskriven. Pensionsavgift erlägges ej heller av person, som åtnjuter folkpension eller invalidunderstöd eller är omhändertagen av allmänna fattigvården för varaktig försörjning. Från avgiftsplikt undantages likaledes den, som ej tidigare fått avgift sig påförd och som befinnes varaktigt arbetsoförmögen. Beloppet av den pensionsavgift, som skall av envar avgiftspliktig årligen erläggas, utgör sex kronor eller, om han enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för året har taxerat belopp överstigande 600 kronor, en procent av det taxerade beloppet, dock högst 20 kronor.

Den fråga, som i nu föreliggande motion dragits under riksdagens prövning, har senast behandlats av *riksdagen år 1932*. I en då väckt motion, II: 39, föreslog herr Osberg, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hem-

ställa, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt verkställa utredning om sådan ändring av nu gällande lag om försäkring för olycksfall i arbete, att varje person över viss ålder bleve obligatoriskt försäkrad mot skada till följd av olycksfall i arbete, under förutsättning att behov föreläge, samt om statens övertagande av hela verksamheten, både beträffande förvaltningen och skadeersättningen, och vidare pröva huruvida det vore lämpligt bestämma om grundavgifts erläggande av den obligatoriskt försäkrade, efter samma grunder, som gälla för allmänna folkpensioneringen, och för riksdagen framlägga det förslag utredningen kunde föranleda.

Motionen behandlades av andra lagutskottet, som i sitt utlåtande nr 1 under huvudrubrikerna »Olycksfallsförsäkringslagens giltighetsområde» och »Försäkringens handhavande och finansiering» lämnade en omfattande historik i ämnet, till vilken utskottet nu anhåller att få hänvisa.

Utskottet anförde i anledning av motionen:

I det utlåtande, som utskottet avgav vid förra årets riksdag med anledning av väckt motion i förevarande fråga, erinrade utskottet därom, att 1928 års riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning rörande lämpligheten av sådan utvidgning av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att denna komme att omfatta mindre arbetsgivare och självständiga företagare. Den av riksdagen begärda utredningen påginge alltjämt, och utskottet förväntade, att densamma komme att bedrivas med all den skyndsamhet, som förhållandena medgäve. Att riksdagen utan avvaktan av de förslag till utvidgning av den frivilliga olycksfallsförsäkringen, var till berörda utredning kunde komma att giva anledning, skulle påkalla utredning om möjligheten att genomföra obligatorisk olycksfallsförsäkring för varje person över viss ålder, syntes utskottet icke vara lämpligt. Ej heller kunde de skäl, som motionären anfört till stöd för sitt yrkande om ändring i grunderna för den sociala olycksfallsförsäkringens finansiering, föranleda utskottet att förorda en så genomgripande förändring i den sociala hjälpverksamheten. Vid nu företaget övervägande av motionen i de delar, vari den överensstämmer med den i fjol behandlade, finner utskottet ej anledning att frångå vad utskottet sålunda anfört.

Vad därefter angår motionärens hemställan om prövning av frågan, huruvida det vore lämpligt att bestämma om grundavgifts erläggande av den obligatoriskt försäkrade efter samma grunder, som gälla för allmänna folkpensioneringen, finner utskottet denna hemställan stå i nära samband med övriga yrkanden i motionen. Med hänsyn till vad utskottet anfört beträffande dessa, anser utskottet icke av förhållandena påkallat, att riksdagen begär prövning av berörda fråga.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Den ovan omnämnda utredning, som 1928 års riksdag begärt, har numera verkställts av *riksförsäkringsanstalten*, som den 31 maj 1935 avgivit förslag till, bland annat, lag angående en särskild, för självständiga företagare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.

Det må anmärkas, att riksförsäkringsanstalten omnämmt, att anstalten haft under övervägande att förorda tillträde till den föreslagna försäkringen för en var svensk man eller kvinna, som icke omfattades av den obligatoriska olycksfallsförsäkringen. Därigenom skulle t. ex. alla hustrur, barn, pensionstagare och i allmänhet personer utan yrkesverksamhet bliva försäkringsberättigade. Riksförsäkringsanstalten hade emellertid ansett, att en sådan utvidgning av den frivilliga försäkringen skulle föra avsevärt längre än vad direktiven för dess utredning gäve anledning till.

Över riksförsäkringsanstaltens förslag hava utlåtanden avgivits av vissa myndigheter och organisationer.

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln (sid. 44), har chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anført att han vid en förberedande granskning av ärendet med hänsyn till de erinringar mot riksförsäkringsanstaltens förslag, som framkommit i utlåtandena, funnit detsamma icke kunna föreläggas riksdagen utan en ingående överarbetning.

Den 28 september 1934 uppdrog Kungl. Maj:t åt numera landshövdingen Bo Hammarskjöld att såsom sakkunnig inom socialdepartementet biträda med handläggningen av en undersökning i fråga om ändrad organisation av den sociala olycksfallsförsäkringen. I april 1935 avgav landshövdingen Hammarskjöld utlåtande angående de faktiska förutsättningarna för en centralisering av olycksfallsförsäkringen till en anstalt av den nuvarande riksförsäkringsanstaltens typ. Såsom utgångspunkt för undersökningen hava tagits vissa reformförslag, som i proposition nr 109 förelades 1926 års riksdag.

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln (sid. 59), har departementschefen anført, att den verkställda undersökningen givit vid handen, att åtskilliga av de förhållanden, som 1926 talat för den sociala olycksfallsförsäkringens centralisering, icke längre ägde samma giltighet. Med hänsyn till de resultat, som undersökningen sålunda givit, torde tillräcklig anledning icke föreligga att för närvarande vidtaga åtgärder för åvägabringande av en centralisering av olycksfallsförsäkringen.

Utskottet. Av den ovan lämnade utredningen framgår, att riksförsäkringsanstalten utarbetat förslag till utvidgning av den frivilliga olycksfallsförsäkringen till att omfatta självständiga företagare. Sedan yttranden över detta förslag avgivits till Kungl. Maj:t av myndigheter och sammanslutningar, kommer detsamma att göras till föremål för överarbetning. Enligt utskottets mening bör resultatet av utredningen angående utvidgning av den frivilliga försäkringen avvaktas, innan riksdagen tager ställning till spörsmålet, huruvida utredning bör verkställas rörande möjligheten att genomföra obligatorisk olycksfallsförsäkring för varje person över viss ålder.

Utskottet får fördenskull hemställa,

att förevarande motion, II: 349, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 februari 1936.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder, Sigfrid Hansson**, *Sam Larsson, P. Sandström, Norman**, *Karl Bodin* och *Carlström*;

från andra kammaren: herrar *Österström, Johanson* i Hallagården, *Olovson* i Västerås, *Pettersson* i Hällbacken, *Hansson* i Trollhättan, *Sandström* i Sollefteå, *Molander* och *Hassler**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.